بسم الله الرحمن الرحیم

مقام معظم رهبری و فرمانده کل قوا (مدظله العالی):

« اگر مدیران کشور اهمیت این مسئله را درک نکنند و پدافند غیرعامل به طور شایسته توسعه پیدا نکند، کشور در معرض تهدیدهای بعضاً غیرقابل جبران قرار خواهد گرفت؛ بنابراین مسئولان بخش های مختلف کشور، چه بخش های نظامی و چه بخش های غیرنظامی باید با پدافند غیرعامل بکارای کامل و لازم انجام دهند. »

« کارگروه (کمیته) دائمی پدافند غیرعامل کشور به ریاست رئیس ستاد کل نیروهای مسلح بالاترین مرجع تصمیم گیری در حوزه پدافند غیرعامل کشور است که تصمیمات آن با ابلاغ رئیس کارگروه مزبور، برای همه دستگاه های لشکری، کشوری، بخش دولتی و عمومی غیردولتی لازم الاجراست. . . . » قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور (۱۴۰۲/۰۶/۱۲)

# تصویب نامه

"با صلوات بر محمد و آل محمد و احترام"

**وزارت کشور– وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی– وزارت آموزش و پرورش– وزارت ورزش و جوانان**
**سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران– سازمان تبلیغات اسلامی– جمعیت هلال احمر ج.ا.ایران**
**نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران– سازمان پدافند غیرعامل کشور**

به استناد تبصره۱ قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور- مصوب مجلس شورای اسلامی- نود و هفتمین جلسه کارگروه دائمی پدافند غیرعامل کشور در تاریخ ۱۴۰۴/۰۵/۰۷ تشکیل گردید و در اجرای ماده۵۸ قانون احکام دائمی کشور، مصوب ۱۳۹۵ مجلس شورای اسلامی، پیشنهاد سازمان پدافند غیرعامل کشور در موضوع سیاست‌ها و الزامات آموزش همگانی پدافند غیرعامل را بررسی و به‌شرح زیر تصویب نمود:

## سیاست‌ها و الزامات آموزش همگانی پدافند غیرعامل
## موضوع بند(ب) آیین‌نامه اجرایی ماده ۵۸ قانون احکام دائمی کشور

### مقدمه

مردم، پایه اصلی پایداری ملی و محور هرگونه تحول و استقامت در برابر تهدیدات هستند و مردمی‌سازی پدافند غیرعامل به‌عنوان یک اصل بنیادین، مستلزم آموزش همگانی و ارتقاء سطح آگاهی عمومی در زمینه اصول و ضوابط پدافند غیرعامل است. آموزش همگانی، نقش کلیدی در کاهش آسیب‌پذیری اجتماعی، افزایش آمادگی عمومی و تقویت تاب‌آوری ملی ایفاء می‌کند.

در اجرای تدابیر فرماندهی معظم کل قوا(مدظله العالی) و درچارچوب بند هفتم سیاست‌های کلی نظام در حوزه پدافند غیرعامل مبنی بر فرهنگ‌سازی و آموزش عمومی در زمینه به‌کارگیری اصول و ضوابط پدافند غیرعامل در بخش دولتی و غیردولتی، تهیه مواد درسی در سطوح مختلف آموزشی و توسعه تحقیقات در زمینه پدافند غیرعامل و همچنین با استناد به مأموریت مندرج در قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور که ارتقای آموزش و پایداری ملی را از اهداف اصلی این سازمان معرفی کرده است و در اجرای ماده ۵۸ قانون احکام دائمی توسعه کشور که دستگاه‌های اجرایی را مکلف به آموزش عمومی مردم برای پیشگیری و کاهش مخاطرات ناشی از سوانح

غیرطبیعی می‌نماید، این دستورالعمل در اصلاح و تکمیل بند (ب) آیین‌نامه اجرایی ماده ۵۸ قانون احکام دائمی، مصوبه شماره ۱۶۰/۱/۱۰۴۰ مورخ ۱۳۹۷/۰۷/۰۷ کمیته دائمی، تدوین گردیده است.

**مـاده ۱ – تعاریف، اصطلاحات و اختصارات مندرج در این آیین‌نامه در معانی مشروح مربوط زیر به کار می‌رود:**

۱) **کارگروه دائمی**: کارگروه (کمیته) دائمی پدافند غیرعامل کشور،

۲) **سازمان**: سازمان پدافند غیرعامل کشور،

۳) **قانون تشکیل**: قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور،

۴) **اساسنامه**: اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل کشور مصوب مقام معظم رهبری(مدظله‌العالی) موضوع ابلاغیه شماره ۲۶۱۲/۱/۱۲۷/۹۵ مورخ ۱۴۰۳/۱۰/۱۹ رئیس ستاد کل نیروهای مسلح،

۵) **دستگاه اجرایی**: کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع مادهٔ ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری و مادهٔ ۲۹ قانون برنامهٔ پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران،

۶) **آموزش همگانی پدافند غیرعامل**: به مجموعه‌ای از برنامه‌های آموزشی، فرهنگی و رسانه‌ای گفته می‌شود که با هدف افزایش آگاهی، درک، مهارت و آمادگی آحاد مردم در برابر تهدیدها و مخاطرات غیرطبیعی تدوین و از سوی دستگاه‌های مشمول این سند اجرا می‌شود. این آموزش‌ها با تأکید بر کاهش آسیب‌پذیری جامعه، ارتقای فرهنگ پایداری ملی و افزایش تاب‌آوری ملی در برابر تهدیدهای متنوع شامل تهدیدهای نظامی، سایبری، زیستی، شیمیایی، پرتوی، ترکیبی و تهدیدهای نوپدید ارائه می‌گردد. این نوع آموزش، مفاهیم و مهارت‌های پایه‌ای پدافند غیرعامل را در سطح جامعه نهادینه کرده و مردم را به‌عنوان یک عنصر کلیدی در حفظ پایداری و انسجام ملی توانمند می‌سازد.

۷) **پدافند غیرعامل**: مجموعه اقدامات غیرمسلّحانه که موجب افزایش بازدارندگی، کاهش آسیب‌پذیری، تداوم فعالیّت‌های ضروری، ارتقاء پایداری ملی و تسهیل مدیریت بحران در مقابل تهدیدات و اقدامات نظامی دشمن می‌شود.

۸) **تاب‌آوری ملی**: به توانایی یک نظام یا جامعه در معرض مخاطرات، برای ایستادگی، تحمّل و سازگاری در برابر حوادث و سوانح و بازتوانی و بازسازی موثّر و به موقع جامعه آسیب‌دیده گفته می‌شود.

۹) **سازمان مردم‌نهاد (سمن)**: نهادهای عمومی غیردولتی دارای مجوز قانونی که با هدف مشارکت اجتماعی در حوزه‌های آموزش، امداد، آگاه‌سازی و فرهنگ‌سازی فعالیت می‌کنند.

**مـاده ۲ – هدف**

هدف از تدوین این آیین‌نامه، تبیین سیاست‌ها، اصول و الزامات آموزش همگانی پدافند غیرعامل به‌منظور ارتقاء سطح آگاهی عمومی، کاهش آسیب‌پذیری اجتماعی، افزایش آمادگی و تاب‌آوری ملی در برابر تهدیدات غیرطبیعی و تحقق مردمی‌سازی پدافند غیرعامل در چارچوب بند (ب) آئین‌نامه ماده ۵۸ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و سایر اسناد بالادستی مرتبط می‌باشد.

**ماده ۳ – اسناد بالا دستی مرتبط**

۱) رهنمودها، منویات و تدابیر مقام معظم رهبری(مدظله‌العالی) در حوزه پدافند غیرعامل و جهاد تبیین، به‌ویژه در زمینه دشمن‌شناسی،

۲) سیاست‌های کلی نظام در موضوع پدافند غیرعامل ابلاغی مقام معظم رهبری(مدظله‌العالی)،

۳) قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور،

۴) اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل کشور،
۵) ماده ۵۸ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور و آیین‌نامه اجرایی آن،
۶) ماده ۱۰۲ قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۳ـ ۱۴۰۷)
۷) مصوبات شورای‌عالی انقلاب فرهنگی درخصوص آموزش‌های عمومی و فرهنگی،

**ماده ۴- حوزه شمول**

این دستورالعمل برای کلیه دستگاه‌های اجرایی لشکری و کشوری، بخش های دولتی و عمومی غیردولتی لازم‌الاجراست. تمشیت و راهبری اجرای آن در نیروهای مسلح (با رعایت مفاد این مصوبه) از طریق شورای راهبردی پدافند غیرعامل نیروهای مسلح انجام می‌شود.

**تبصره**- به منظور پوشش جامع آموزش‌های عمومی پدافند غیرعامل، کلیه دستگاه‌های اجرایی مشمول و شرکت‌های مادر تخصصی که مسئولیت راهبری، تنظیم‌گری یا نظارت بر بخش خصوصی را بر عهده دارند، مکلفند با هدایت سازمان، الزامات آموزشی مصوب را به شرکت‌ها، مؤسسات و واحدهای بخش خصوصی تحت پوشش خود ابلاغ و بر اجرای آن نظارت نمایند.

**ماده ۵- اهداف آموزش همگانی پدافند غیرعامل**

۱) افزایش سطح آگاهی عمومی نسبت به تهدیدات نظامی، زیستی، سایبری، شیمیایی، شناختی و ترکیبی برای ارتقای آمادگی ملی وترویج رویکرد پیشگیرانه،
۲) توسعه مهارت‌های فردی و جمعی جهت مقابله با بحران‌ها و مدیریت پیامدهای تهدیدات موضوع پدافند غیرعامل از طریق آموزش عملی و مانورهای تمرینی،
۳) نهادینه‌سازی فرهنگ پدافند غیرعامل در رفتار و سبک زندگی روزمره با هدف تبدیل مفاهیم پدافند غیرعامل و دفاعی به باور ذهنی و ایجاد رفتار جمعی،
۴) توانمندسازی شبکه‌های ارتباطی و رسانه‌ای در هدایت افکار عمومی و مقابله با جنگ روانی و تهدیدات شناختی،
۵) ارتقای مشارکت مردمی و سرمایه اجتماعی با جذب گروه‌های مردمی، جوانان، زنان و سایر.

**ماده ۶- اصول پدافند غیرعامل آموزش همگانی**

۱) **هویت‌محوری و ایمان‌پایه:** پایبندی به هویت ملی و اسلامی، تلفیق آموزه‌های دینی با مفاهیم پدافند غیرعامل و تحکیم ارزش‌های انقلابی، جهادی و دفاع از میهن.
۲) **فرهنگ‌سازی و تاب‌آوری اجتماعی:** ترویج روحیه ایثار، مقاومت، خودکفایی و مسئولیت‌پذیری جمعی به‌عنوان بخشی از سبک زندگی اجتماعی با هدف تقویت سرمایه اجتماعی و پایداری ملی.
۳) **جامعیت و فراگیری:** پوشش همه اقشار جامعه و گروه‌های سنی، با مشارکت خانواده‌ها، نهادهای مردمی و بسیج اجتماعی در برابر انواع تهدیدات.
۴) **کارآمدی، جذابیت و اثربخشی:** طراحی آموزش‌ها متناسب با ویژگی‌های مخاطبان (سن، تحصیلات، نیاز) استفاده از روش‌های نو آورانه، جذاب و کاربردی، همراه با نظام ارزیابی مستمر.
۵) **پیوستگی و استمرار:** برنامه‌ریزی منسجم، منظم و مداوم در نظام‌های آموزشی، فرهنگی، رسانه‌ای و اجرایی با هدف نهادینه‌سازی مفاهیم پدافند غیرعامل.
۶) **هم‌افزایی و هماهنگی نهادی:** تقویت تعامل میان دستگاه‌های آموزشی، فرهنگی، رسانه‌ای و نهادهای مردمی برای انسجام در سیاست‌گذاری، تولید محتوا و اجرای برنامه‌ها.

۷) **روزآمدی و انطباق با تهدیدات نوین:** انعطاف‌پذیری در برنامه‌ها و محتوا و بهره‌گیری از رسانه‌های نوین و فناوری‌های آموزشی.

۸) **تمرکز بر نسل جوان:** طراحی و اجرای آموزش‌های هدفمند برای جوانان و نوجوانان به‌عنوان گروه‌های راهبردی در ارتقاء تاب‌آوری و امنیت ملی آینده کشور.

۹) **نهادینه‌سازی در نظام‌های آموزشی:** الزام به درج مفاهیم پدافند غیرعامل در محتوای درسی، فوق برنامه، فعالیت‌های پرورشی و دوره‌های آموزشی رسمی و غیررسمی کشور.

**ماده ۷– راهبردهای عملیاتی و اجرایی آموزش همگانی پدافند غیرعامل**

۱) **افزایش سطح آگاهی عمومی مردم نسبت به پدافند غیرعامل از طریق:**

۱-۱- تولید محتوی روزآمد براساس تهدیدات؛ مخاطرات و حوادث متصور با استفاده از رسانه‌های جمعی،

۱-۲- اولویت‌بندی بومی و منطقه‌ای محتوی تولید شده با استفاده از مراکز فرهنگی اجتماعی محلی،

۱-۳- افزایش سواد رسانه‌ای مردم با استفاده از سامانه‌های آموزش مجازی و فضای مجازی با هدف تقویت قدرت تحلیل اطلاعات، مقابله با شایعه، عملیات روانی و تهدیدات نرم،

۱-۴- ایجاد شبکه آموزش‌گران بومی برای انتقال مفاهیم پدافند غیرعامل به زبان ساده و بومی‌شده در سطح جامعه،

۱-۵- تاکید بر تمرین و آزمون‌های فردی و جمعی محلی به موازات آموزش‌های نظری با ایجاد نشاط و علاقمندی در کسب آموزش‌های جدید پدافند غیرعامل و ایجاد مهارت‌ها،

۲) **حفظ و ارتقای مهارت‌های فردی و جمعی برای مقابله با بحران و کاهش پیامدها از مسیر:**

۲-۱- آموزش و ترویج پیش‌کنشگری فردی و جمعی و آمادگی اذهان عمومی برای رویارویی با مخاطرات و حوادث با استفاده از تمرینات و رزمایش‌های فردی و جمعی محلی، بسته‌های آموزشی خانوادگی،

۲-۲- ارتقای مشارکت مردمی در تولید و ترویج محتوای آموزشی با بهره‌گیری از گروه‌های داوطلب، معلمان و مربیان محلی،

۲-۳- افزایش مشارکت مردم در امر دفاع غیرنظامی با تاکید بر مردمی‌سازی آموزش‌های پدافند غیرعامل،

۲-۴- اجتناب از مفاهیم تخصصی یا پیچیده و تدوین آموزش‌ها به زبان ساده، روان و قابل فهم برای عموم مردم.

۳) **ارتقاء تاب‌آوری و مسئولیت‌پذیری اجتماعی از مسیر:**

۳-۱- تقویت تاب آوری اجتماعی و انسجام ملی به منظور پایداری روانی و همبستگی عمومی با ایجاد هماهنگی‌های جمعی بین نهادهای مردمی،

۳-۲- اولویت‌گذاری گروه‌های آسیب‌پذیر جامعه مانند کودکان، سالمندان و افراد دارای نیازهای خاص و آموزش‌های ویژه برای گروه‌های آسیب‌پذیر،

۴) **نهادینه سازی فرهنگ پدافند غیر عامل و رفتار و سبک زندگی مردم از مسیر :**

۴-۱- تلفیق آموزه‌های فرهنگی، دینی، ملی و انقلابی در محتوای آموزشی پدافند غیرعامل با هدف تقویت هویت ایرانی- اسلامی، انسجام ملی، روحیه جهادی و مسئولیت‌پذیری،

۴-۲- طراحی محتوای آموزش‌های کاربردی پدافند غیرعامل متناسب با سن، جنس، تحصیلات، سبک زندگی، محل سکونت و میزان درگیری با مخاطرات و تهدیدات به ویژه برای مناطق مرزی و مجاور با مراکز و تاسیسات پرخطر،

۴-۳- تطبیق برنامه‌های آموزشی با اسناد بالادستی و الزامات راهبردی و رعایت هماهنگی کامل با قوانین و مقررات پدافند غیرعامل،

۴-۴- بهره‌گیری از فناوری‌های نوین آموزشی از جمله سکو(پلتفرم)های تعاملی، واقعیت مجازی، بازی‌سازی و روایت‌محوری و نرم افزارهای کاربردی تلفن همراه،

۴-۵- ایجاد و گسترش شبکه‌های بومی و آموزش‌گران محلی با بهره‌گیری از ظرفیت نیروهای بسیجی، سازمان‌های مردم نهاد و موسسات فرهنگی و هنری.

۵) **ارتقای نظام جامع ارزیابی و پایش مستمر و روزآمدسازی آموزش‌های عموم مردم از مسیر :**

۵-۱- ایجاد نظام پایش و ارزیابی علمی با شاخص‌های کمی و کیفی و به‌روزرسانی مستمر محتوای آموزشی براساس بازخورد مخاطبان،

۵-۲- نظام‌مندسازی نظارت و ارزیابی مردمی با استفاده‌های رسانه‌های جمعی،

۵-۳- بهره‌گیری از متخصصان، نخبگان و صاحب‌نظران آموزشی در تولید محتوای آموزشی روزآمد و متناسب با تهدیدات و مخاطرات نوین،

۵-۴- بهره‌گیری مناسب از رسانه جمعی صدا و سیما به عنوان رسانه رسمی و فراگیر در کشور و استانها.

**ماده ۸– سیاست‌های آموزش همگانی پدافند غیرعامل**

**الف) سیاست‌های ایجابی**

۱) تولید محتوای به‌روز بر اساس الگوی نوشونده تهدیدات دشمن: طراحی آموزش‌ها براساس آخرین سناریوی تهدیدهای نظامی، زیستی، سایبری، شیمیایی و سایر.

۲) تطبیق با اسناد بالادستی و الزامات راهبردی: هماهنگی کامل با سیاست‌های کلی، قوانین ، مصوبات کارگروه دائمی و نظام‌نامه‌های عملیاتی.

۳) طراحی کاربردی متناسب با مخاطب: محتوای متنوع کاربردی متناسب با سن، جنس، تحصیلات، سبک زندگی، محل سکونت و میزان درگیری با تهدید.

۴) تمرکز بر آموزش‌های مهارتی و عملیاتی: ارتقای قابلیت اقدام و مدیریت بحران در میدان عمل(نه فقط آموزش نظری)

۵) اولویت‌بندی بومی و منطقه‌ای محتوا: تطبیق آموزش‌ها با ویژگی‌های فرهنگی و جغرافیایی استان‌ها و شهرستان‌ها.

۶) بهره‌گیری از فناوری و نوآوری آموزشی: استفاده از سکو(پلتفرم)های تعاملی، واقعیت مجازی، بازی‌سازی، روایت‌محور و ابزارهای دیجیتال.

۷) بهره‌گیری از ظرفیت‌های هنری: استفاده هدفمند از ابزارهای هنری شامل فیلم، پویانمایی، طرح و گرافیک، سرود و سایر برای انتقال مفاهیم پدافند غیرعامل به شیوه‌ای جذاب، اقناعی و اثربخش به‌ویژه برای گروه‌های سنی جوان و عامه مردم.

۸) پیوند آموزش با فرآیندهای خدمات عمومی: ایجاد سازوکارهای الزام‌آور برای فراگیری آموزش‌های همگانی پدافند غیرعامل به‌عنوان پیش‌نیاز یا شرط همراه در دریافت برخی خدمات عمومی، اجتماعی یا شهری.

۹) ترویج پیش‌کنش‌گری، آمادگی ذهنی و پیشگیری فعالانه: آموزش پیش‌بینی تهدید، تحلیل مخاطره و واکنش‌های اولیه.

۱۰)پایش‌پذیری و به‌روزرسانی مستمر: تدوین نظام ارزیابی علمی با شاخص‌های کمی، کیفی و بازخورد مخاطب.

۱۱)تقویت تاب‌آوری اجتماعی و انسجام ملی: ایجاد روحیه همکاری، مشارکت جمعی، پایداری روانی و همبستگی عمومی در مواجهه با بحران.

۱۲)آموزش سواد رسانه‌ای: تقویت قدرت تحلیل اطلاعات، مقابله با شایعه، عملیات روانی و جنگ نرم دشمن.

۱۳)ارتقای مشارکت مردمی در تولید و ترویج محتوا: جلب همکاری فعال گروه‌های داوطلب، معلمان و مربیان محلی در فرآیند تولید و توسعه آموزش‌های همگانی.

۱۴)توسعه شبکه آموزشگران بومی و مردمی: تربیت تسهیل‌گران محلی برای انتقال مفاهیم پدافند غیرعامل به زبان ساده و بومی‌شده در سطح جامعه.

۱۵)طراحی آموزش‌های ویژه برای گروه‌های آسیب‌پذیر: برنامه‌ریزی محتوای خاص برای سالمندان، کودکان کار، مهاجران و افراد دارای نیازهای خاص.

**ب) سیاست‌های سلبی**

۱) پرهیز از کلیشه‌سازی و تکرار محتوا: خودداری از استفاده از محتوای تکراری، بی‌روح و فاقد جذابیت یا نوآوری.

۲) دوری از آموزش‌های صرفاً نظری و انتزاعی: آموزش‌هایی که فاقد کاربرد عملی یا مهارت‌آموزی باشند، اثربخش نخواهند بود.

۳) اجتناب از تولید محتوای ترس‌آفرین یا ناامیدکننده: آموزش‌هایی که باعث القای اضطراب، ترس یا حس ناتوانی به مردم شوند، ممنوع است.

۴) پرهیز از نگاه واکنشی و انفعالی: حذف آموزش‌هایی که فقط پس از وقوع بحران معنا پیدا می‌کنند بدون آموزش واکنش‌های پیش‌دستانه.

۵) اجتناب از یکسان‌سازی محتوا برای همه مخاطبان: پرهیز از محتوای تک‌بعدی یا غیرمنعطف که نیازهای مخاطبان خاص یا بومی را نادیده بگیرد.

۶) اجتناب از بی‌توجهی به زمینه فرهنگی- محلی: نادیده‌گرفتن مؤلفه‌های فرهنگی، قومی و زبانی در طراحی محتوا ممکن است اثربخشی آموزش را کاهش دهد.

۷) پرهیز از کمیت‌گرایی در آموزش‌ها: تمرکز بر تعداد به‌جای کیفیت و اثربخشی محتوای آموزشی مورد تأکید نیست.

۸) پرهیز از استفاده از زبان پیچیده و تخصصی: آموزش‌ها باید با زبان ساده، قابل فهم و متناسب با سطح سواد عمومی طراحی شوند.

**ماده ۹– ابزارها و روش‌های آموزش همگانی**

دستگاه‌های اجرایی می‌توانند متناسب با ویژگی‌های مخاطب و سطح تهدید، آموزش‌های همگانی پدافند غیرعامل را از مسیر ظرفیت‌های ذیل به انجام رسانند:

۱) **رسانه‌های جمعی:** تولید و انتشار محتوای آموزشی از طریق صداوسیما، شبکه‌های اجتماعی و خبرگزاری‌ها.

۲) **نظام آموزشی:** گنجاندن مفاهیم پدافند غیرعامل در برنامه‌های آموزشی نظام وظیفه عمومی و سایر.

۳) **بسیج:** بهره‌گیری از ظرفیت بسیج مردمی در سطوح مختلف، برای ترویج آموزش‌های همگانی پدافند غیرعامل.

۴) **مراکز فرهنگی و اجتماعی:** اجرای برنامه‌های آموزشی در مساجد، مراکز بسیج، فرهنگ‌سراها، شهرداری‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد.

۵) **دوره‌های آموزش همگانی:** برگزاری مسابقات عمومی، رویدادها، کارگاه‌ها، اردوها، مانورها و دوره‌های آموزشی برای عموم مردم.

۶) **نظام آموزش های غیررسمی:** دوره‌های آموزشی عرضی به منظور توانمندسازی کارکنان و مدیران.

۷) **بازی‌ها و شبیه‌سازهای آموزشی:** طراحی بازی‌های رایانه‌ای و محتوای چندرسانه‌ای برای آموزش کودکان و نوجوانان.

۸) **سامانه‌های آموزش مجازی:** راه‌اندازی سامانه‌های آموزش برخط، وبینار(رایاهمایی)ها، دوره‌های اینترنتی و ارائه محتوای آموزشی مجازی برای دسترسی گسترده مردم.

۹) **برنامه‌های کاربردی(اپلیکیشن) آموزشی تلفن همراه:** توسعه و ترویج برنامه‌های کاربردی تلفن همراه با هدف ارتقای آگاهی، تمرین مهارت‌های پدافندی و ارائه هشدارهای اضطراری.

۱۰) **بسته‌های آموزشی خانوادگی:** تهیه و توزیع بسته‌های اطلاع‌رسانی شامل کتابچه‌ها، راهنماها، فهرست ارزیابی آماده‌سازی و سایر.

۱۱) **رزمایش‌های محلی:** برگزاری تمرین‌های عملی و سناریوهای آموزشی در محلات، مدارس، مراکز خدمات عمومی و اجتماعات محلی.

۱۲) **بهره‌گیری از چهره‌های تأثیرگذار رسانه‌ای و فرهنگی:** استفاده از هنرمندان، ورزشکاران، نخبگان رسانه‌ای و شخصیت‌های تاثیرگذار برای ترویج مفاهیم پدافند غیرعامل به ویژه در فضای مجازی.

۱۳) **پویش‌های آموزشی و اطلاع‌رسانی:** طراحی و اجرای پویش های هدفمند رسانه‌ای، فرهنگی و اجتماعی با محوریت موضوعات پدافند غیرعامل، شامل شعارهای عمومی، پوستر، ویدئو، چالش‌های مجازی، تبلیغات محیطی و برنامه‌های کوتاه‌مدت با پوشش گسترده و مشارکت بین‌دستگاهی.

**ماده ۱۰– دستورات اجرایی عمومی**

۱) کلیه دستگاه‌های اجرایی موضوع این بخشنامه موظف هستند اجرای آموزش‌های همگانی پدافند غیرعامل را در توافق‌نامه‌های موضوع تبصره ۳ قانون تشکیل سازمان به‌طور سالیانه درج و اعتبار آن را تأمین نمایند.

۲) مسئولیت اجرا در سطح ملی با رؤسای دستگاه‌های ذی‌ربط و در سطح استان‌ها با استانداران است.

۳) عالی‌ترین مقام دستگاه و یا استانداران مکلف هستند نسبت به تشکیل کارگروه آموزش همگانی در دستگاه اجرایی یا استان با بهره‌گیری از ظرفیت کارگروه‌های موجود ظرف سه ماه پس از ابلاغ این سیاست‌ها اقدام کرده و گزارش برنامه‌ها، اقدامات و دستاوردها را به‌صورت فصلی در سامانه مربوط ثبت نمایند. این کارگروه موظف به برنامه‌ریزی، پشتیبانی و راهبری اجرای آن است.

۴) کلیه دستگاه‌های مسئول موظف هستند پیش از اجرای دوره‌های آموزش همگانی پدافند غیرعامل، چارچوب برنامه آموزشی خود را که مطابق با این سیاست‌ها تهیه شده است به تأیید سازمان برسانند.

۵) کارگروه هماهنگی آموزش همگانی پدافند غیرعامل با حضور نمایندگان دستگاه‌های مسئول زیر نظر سازمان پدافند غیرعامل کشور تشکیل می‌شود و مسئولیت هماهنگی را بر عهده دارد.

۶) دستگاه‌ها می‌توانند در صورت نیاز، تولید محتوا را به مراکز تخصصی واجد صلاحیت واگذار نمایند و در اجرای آموزش‌های همگانی پدافند غیرعامل از ظرفیت بسیج، سازمان‌های مردم‌نهاد، موسسات فرهنگی هنری دارای مجوز بهره‌گیری کنند.

۷) دستگاه‌های اجرایی ملی و استانی مکلفند بر اساس سیاست‌های آموزشی ابلاغی سازمان، طرح درس، محتوا و برنامه آموزشی برای مخاطبان خود را در حوزه‌های پیشگیری و کاهش مخاطرات ناشی از سوانح غیرطبیعی تهیه، در برنامه سالانه آموزشی خود درج و اجرا نمایند.

۸) کلیه دستگاه‌های فرهنگی و آموزشی کشور مکلفند برنامه‌ها و متون آموزشی همگانی پدافند غیرعامل را مطابق با سیاست‌های سازمان تهیه، پس از تأیید سازمان در تقویم آموزشی سالانه درج و بر اجرای آن نظارت مستمر داشته باشند.

۹) سایر دستگاه‌های مشمول قانون مدیریت خدمات کشوری نیز موظفند آموزش کارکنان و جامعه مخاطب خود را با رویکرد پدافند غیرعامل و مطابق با سیاست‌های سازمان اجرا نمایند.

۱۰) تمامی دستگاه‌های مذکور موظف به اجرای رزمایش‌های آموزشی نوبه‌ای برای سنجش آمادگی کارکنان و مخاطبان خود بر اساس تقویم، سناریو و چارچوب ابلاغی سازمان هستند.

**ماده ۱۱ – دستورات اجرایی اختصاصی**

۱) سازمان پدافند غیرعامل کشور موظف است:

- محتوای مرجع در حوزه آموزش همگانی در حوزه مخاطرات نظامی، سایبری، شیمیایی، پرتوی، ترکیبی و سایر تهدیدهای نوین را تولید و از طریق رسانه های رسمی منتشر کند.
- نسبت به طراحی، استقرار و اجرای نظام پایش، ارزیابی و کنترل کیفیت آموزش‌های همگانی پدافند غیرعامل در سطح ملی و استانی اقدام نماید. این نظام باید شامل شاخص‌های کمی و کیفی، سازوکار دریافت بازخورد از مخاطبان، ارزیابی اثربخشی و تحلیل دوره‌ای عملکرد دستگاه‌ها باشد.
- سازمان مکلف است دبیرخانه نظارت بر اجرای سیاست‌های آموزش همگانی پدافند غیرعامل را تشکیل داده و ضمن برنامه‌ریزی، پشتیبانی و راهبری فرابخشی اقدامات آموزشی، نسبت به ارائه گزارش‌های منظم عملکرد دستگاه‌های اجرایی به دبیرخانه کمیته(کارگروه) دائمی اقدام نماید.
- سازمان موظف است بر برنامه‌های آموزشی دستگاه‌ها، هماهنگی نهادی، به‌روزرسانی مستمر سیاست‌ها، طراحی سناریوهای رزمایش، تدوین محتواهای مرجع و حمایت از آموزشگران بومی و مردمی در چارچوب این سند نظارت مؤثر داشته باشد.

۲) سازمان صداوسیما ج.ا.ایران موظف است با هماهنگی سازمان پدافند غیرعامل کشور، نسبت به تولید، پخش و ترویج محتوای آموزشی، فرهنگی و رسانه‌ای پدافند غیرعامل برای عموم مردم در قالب برنامه‌های تلویزیونی، رادیویی، دیجیتال و شبکه‌های اجتماعی اقدام نماید. این محتوا باید متناسب با گروه‌های سنی و اقشار مختلف

جامعه، در چارچوب سیاست‌های مصوب و با بهره‌گیری از ظرفیت هنرمندان و چهره‌های تأثیرگذار تولید و در جدول پخش رسانه ملی درج گردد.

۳) وزارت آموزش و پرورش موظف است مفاهیم پدافند غیرعامل را در برنامه‌های درسی، فعالیت‌های پرورشی، فوق‌برنامه، کتاب‌های درسی و اردوهای دانش‌آموزی گنجانده و آموزش معلمان، مدیران و مربیان را در این حوزه به‌طور مستمر در دستور کار قرار دهد. همچنین این وزارتخانه مکلف است مانورهای تمرینی، مسابقات آموزشی و برنامه‌های فرهنگی پدافند غیرعامل را در مدارس سراسر کشور اجرا و ارزیابی نماید.

۴) سازمان بسیج مستضعفین موظف است با نظارت و راهبری سازمان پدافند غیرعامل کشور، نسبت به آموزش، اجرای رزمایش‌های میدانی و ترویج فرهنگ پدافند غیرعامل در میان اقشار مختلف مردم اقدام نماید. این اقدامات باید با همکاری بسیج دستگاه‌های اجرایی، سازمان‌های مردم‌نهاد، شبکه‌های داوطلب مردمی و سایر ظرفیت‌های اجتماعی و محلی به‌صورت هدفمند و برنامه‌محور اجرا گردد.

۵) ستادکل نیروهای مسلح موظف است محتوای آموزشی پدافند غیرعامل را با استناد به سیاست‌ها و الزامات آموزشی نیروهای مسلح، در دوره‌های آموزشی عمومی و تخصصی نیروهای پایور، وظیفه و دانش‌آموختگان دانشگاه‌های نظامی لحاظ نمایند و نسبت به برگزاری منظم رزمایش‌های تمرینی، آموزش مهارتی و فرهنگ‌سازی در یگان‌ها اقدام و بر حسن اجرای آن نظارت مؤثر اعمال نمایند.

۶) وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی موظف است با هماهنگی سازمان پدافند غیرعامل کشور، نسبت به حمایت از تولید آثار فرهنگی، هنری و تبلیغی با محوریت آموزش پدافند غیرعامل در قالب کتاب، فیلم، نمایش، موسیقی و رسانه‌های مکتوب و دیجیتال اقدام نماید. همچنین، هدایت و توانمندسازی مؤسسات فرهنگی هنری و مطبوعاتی دارای مجوز برای ایفای نقش در آموزش عمومی پدافند غیرعامل از وظایف این وزارتخانه است.

۷) وزارت علوم، تحقیقات و فناوری موظف است مفاهیم پدافند غیرعامل را در برنامه‌های درسی دانشگاهی، دوره‌های کارگاهی، فعالیت‌های انجمن‌های علمی و دانشجویی وارد کرده و نسبت به برگزاری همایش‌ها، پژوهش‌های دانشگاهی و پایان‌نامه‌های تخصصی در این حوزه با هدف ارتقاء دانش بومی اقدام نماید. همچنین، این وزارت باید آموزش کارکنان، اعضای هیئت علمی و دانشجویان را در چارچوب سیاست‌های مصوب سازمان اجرا نماید.

۸) وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات موظف است زیرساخت‌های ارتباطی و فناوری لازم و امن برای آموزش مجازی، هشدار عمومی، برنامه‌های کاربردی آموزشی و سکو(پلتفرم)های تعاملی مرتبط با پدافند غیرعامل را فراهم آورده و زیرساخت آموزش‌های عمومی در حوزه تهدیدات انسان ساخت را از طریق رسانه‌های دیجیتال توسعه دهد.

۹) وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است آموزش پدافند زیستی، شیمیایی، پرتوی و مقابله با تهدیدات سلامت‌محور را برای کارکنان، دانشجویان و عموم مردم طراحی و اجرا نماید. این آموزش‌ها باید در قالب دوره‌های عمومی، مانورهای درمانی، بسته‌های اطلاع‌رسانی سلامت و فعالیت‌های آموزشی در مراکز بهداشتی و درمانی ارائه شود.

۱۰) سازمان امور اداری و استخدامی کشور موظف است با هماهنگی سازمان پدافند غیرعامل کشور، آموزش‌های عمومی و تخصصی پدافند غیرعامل را در برنامه دوره‌های ضمن خدمت کارکنان دولت در سطوح مختلف لحاظ نموده و بر اجرای منظم، اثربخش و مستمر آن در دستگاه‌های اجرایی مشمول نظارت نماید. همچنین، اصلاح

ضوابط آموزشی، ارزیابی و ارتقاء کارمندان در راستای نهادینه‌سازی مفاهیم پدافند غیرعامل برعهده سازمان امور اداری و استخدامی می‌باشد.

۱۱) جمعیت هلال احمر موظف است نسبت به آموزش عمومی امداد و نجات با رویکرد پدافند غیرعامل، اجرای رزمایش‌های محلی، تولید بسته‌های آموزشی خانوادگی و آموزش داوطلبان اقدام نماید. این آموزش‌ها باید متناسب با نیازهای جامعه و با تأکید بر مشارکت محله‌محور، آموزش گروه‌های آسیب‌پذیر و اطلاع‌رسانی میدانی اجرا شود.

۱۲) شهرداری‌ها موظفند نسبت به توسعه آموزش‌های شهروندی در قالب نمایشِ فیلم(اکران)های شهری، کارگاه‌های محلی، فرهنگ‌سراها، خانه‌های سلامت و سایر مراکز خدمات شهری از جمله ظرفیت های فرهنگی و تبلیغاتی مترو، اتوبوسرانی و سایر اقدام نمایند. همچنین، اجرای مانورهای شهری، نصب علائم هشدار و اطلاع‌رسانی، طراحی محتوای بومی و پیوست‌های آموزشی در طرح‌های شهری از وظایف این نهاد است. مشارکت در رزمایش‌های محلی و آموزش اصناف، تاکسیرانان و نیروهای خدمات شهری نیز در زمره الزامات اجرایی می‌باشد.

۱۳) وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی موظف است نسبت به آموزش فعالان حوزه گردشگری، راهنمایان سفرهای گروهی(تور) و مدیران تأسیسات گردشگری درخصوص الزامات پدافند غیرعامل و آمادگی در برابر سوانح غیرطبیعی اقدام نموده و محورهای آموزشی ایمنی، تاب‌آوری و مقابله با بحران در مراکز گردشگری، موزه‌ها و اماکن تاریخی را طراحی و اجرا نماید. همچنین، تولید محتوای آموزشی و هشداردهنده برای گردشگران داخلی و خارجی در مناطق پرخطر الزامی است.

۱۴) حوزه‌های علمیه موظفند مفاهیم پدافند غیرعامل را با رویکرد دینی، اخلاقی و فرهنگی در برنامه‌های آموزشی حوزوی تلفیق نموده و آموزش مبلغان دینی را برای ایفای نقش در ترویج مفاهیم پدافند غیرعامل در جامعه طراحی و اجرا نمایند.

۱۵) سازمان تبلیغات اسلامی موظف است با استفاده از شبکه تبلیغی کشور و ظرفیت رسانه‌های فرهنگی وابسته، نسبت به ترویج مفاهیم پدافند غیرعامل در مناسبت‌های ملی و مذهبی، طراحی محتوای اقناعی و آموزش مبلغان و فعالان فرهنگی در این حوزه اقدام نماید. همچنین، هدایت محتوای تبلیغی مساجد، هیئات مذهبی و مراکز دینی در راستای ارتقاء بصیرت عمومی و فرهنگ ایستادگی در برابر تهدیدات غیرطبیعی، مورد تأکید است.

۱۶) وزارت کشور موظف است با هماهنگی سازمان پدافند غیرعامل کشور، نسبت به تسهیل فرآیند تأسیس، صدور مجوز، ساماندهی و حمایت قانونی از سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در حوزه آموزش، فرهنگ‌سازی و اجرای آموزش‌های پدافند غیرعامل اقدام نماید. این وزارتخانه همچنین مکلف است ظرفیت استانداری‌ها، فرمانداری‌ها، دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی شهر و روستا را برای توسعه فعالیت سمن‌ها، هماهنگی بین آن‌ها و اجرای برنامه‌های مشترک مردمی پدافند غیرعامل به‌کار گیرد و گزارش پیشرفت آن را به سازمان پدافند غیرعامل کشور ارائه نماید.

۱۷) وزارت ورزش و جوانان موظف است با هماهنگی سازمان، نسبت به طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی، فرهنگی و مهارتی پدافند غیرعامل ویژه جوانان، ورزشکاران، مربیان و اعضای سمن‌های جوانان در سطح ملی و استانی اقدام نماید. این وزارتخانه مکلف است مفاهیم پدافند غیرعامل را در برنامه‌های تربیتی، دوره‌های

آموزشی، اردوها، رویدادهای ورزشی و شبکه باشگاه‌های ورزشی وارد کرده و از ظرفیت خانه‌های جوان، سمن‌ها و مراکز ورزشی برای ترویج فرهنگ ایثار، آمادگی، تاب‌آوری و مسئولیت‌پذیری اجتماعی بهره‌برداری نماید.

۱۸) وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی موظف است با هماهنگی سازمان پدافند غیرعامل کشور، نسبت به طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی و توانمندسازی جامعه کار و تولید، تعاونی‌ها، مراکز مهارت‌آموزی و نیروهای خدمات اجتماعی در حوزه پدافند غیرعامل اقدام نماید. این آموزش‌ها باید در قالب دوره‌های مهارتی، کارگاه‌های شغلی، برنامه‌های اشتغال‌محور و اردوهای کارآفرینی طراحی و اجرا شده و به ارتقاء آمادگی کارگران، کارفرمایان، کارکنان نهادهای حمایتی و بیمه‌شدگان در برابر تهدیدات غیرطبیعی، به‌ویژه در محیط کار و واحدهای تولیدی منجر شود. همچنین این وزارتخانه مکلف است سازوکارهای تشویقی برای ترویج فرهنگ پدافند غیرعامل در بخش تعاونی و رفاهی کشور پیش‌بینی و اجرا نماید.

۱۹) سازمان بهزیستی کشور موظف است با همکاری سازمان پدافند غیرعامل کشور، نسبت به تدوین و اجرای آموزش‌های متناسب با نیازهای اقشار آسیب‌پذیر شامل افراد دارای معلولیت، سالمندان، کودکان بی‌سرپرست، خانواده‌های کم‌برخوردار و مراکز نگهداری شبانه‌روزی اقدام نماید. این آموزش‌ها باید به‌صورت محتوای ساده‌سازی‌شده، بسته‌های خانوادگی، شبیه‌سازی و رزمایش‌های کاربردی طراحی شده و در قالب خدمات مددکاری، مشاوره، آموزش مراقبان و شبکه داوطلبی سازمان در سراسر کشور اجرا شود.

**ماده ۱۲– طبقه‌بندی مخاطبان آموزشی پدافند غیرعامل**

در راستای اثربخشی آموزش‌های همگانی پدافند غیرعامل و با هدف پوشش کامل اقشار جامعه، مخاطبان به‌صورت زیر طبقه‌بندی می‌شوند.

۱) کارکنان دستگاه های اجرایی در سطوح مختلف
۲) خانواده‌کارکنان دستگاه‌های‌اجرایی ونهادهای حاکمیتی
۳) اصناف و مشاغل خدمات‌رسان عمومی
۴) خانواده‌ها، به ویژه زنان و مادران
۵) عموم مردم در مناطق شهری و روستایی
۶) دانشجویان و طلاب
۷) دانش‌آموزان و کودکان
۸) سربازان (نیروهای وظیفه)
۹) نیروهای داوطلب مردمی و سازمان‌های مردم‌نهاد
۱۰) فعالان فرهنگی، رسانه‌ای، معلمان و مربیان آموزشی
۱۱) سالمندان و افراد دارای نیازهای خاص
۱۲) ساکنان مناطق مرزی و دارای زیرساخت‌های حساس
۱۳) جوامع عشایری و کوچ‌نشینان
۱۴) اتباع خارجی مقیم

**ماده ۱۳** – اعتبارات و منابع مالی موردنیاز برای اجرای تکالیف مقرر در این دستورالعمل، حسب مورد باید در بودجه سالانه دستگاه اجرایی مربوط منظور شود. اشخاص بخش غیردولتی مکلفند منابع مالی موردنیاز برای اجرای ضوابط و الزامات پدافند غیرعامل را در حوزه خود، منظور کنند.

**تبصره**- رعایت زمان‌بندی تحقق و اجرای آموزش‌های پدافند غیرعامل در بخش‌های غیردولتی، درچارچوب توافق‌نامه فیمابین بخش غیردولتی با دستگاه‌های اجرایی یا سازمان الزامی است.

**ماده ۱۴** – این آیین‌نامه از تاریخ ابلاغ لازم‌الاجرا بوده و دستگاه‌های مشمول موظف به اجرای دقیق مفاد آن می‌باشند. مسئولیت تفسیر، پاسخ‌گویی به ابهامات، و بازنگری دوره‌ای این آیین‌نامه بر عهده کمیته (کارگروه) دائمی است. بازنگری و به‌روزرسانی این سند حسب ضرورت، هر سه سال یک‌بار انجام خواهد شد.

**ماده ۱۵**– سازمان بازرسی کل کشور بر اجرای تکالیف دستگاه‌های اجرایی مندرج در این دستورالعمل از طریق ساختارهای نظارتی استانی و دستگاهی، به‌صورت مستمر، نظارت کرده و موارد کوتاهی و عدم اجرای آن را به مراجع ذی‌ربط گزارش نماید.

**ماده ۱۶** – دستگاه‌های اجرایی موظفند هرگونه قصور و کوتاهی در اجرای این دستورالعمل را به سازمان گزارش کنند تا برابر مقررات با فرد متخلّف برخورد شود. با مستنکفین از اجرای این دستورالعمل، براساس شیوه‌نامه ۱/۳۱۰۱/ک ۱۶۰ مورخ ۱۴۰۴/۰۲/۰۸ مصوب کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور برخورد می شود.

**ماده ۱۷** – سازمان بر حسن اجرای این مصوبه، نظارت و اجرای آن را به‌صورت فصلی به کارگروه دائمی گزارش کند.

**ماده ۱۸** – این آیین‌نامه مشتمل بر هجده ماده و دو تبصره در نودوهفتمین جلسه کارگروه دائمی به تاریخ هفتم مردادماه سال یکهزار و چهارصد و چهار هجری شمسی به‌تصویب رسید و از تاریخ ابلاغ، لازم‌الاجراست.

سیاست‌ها و الزامات آموزش همگانی پدافند غیرعامل، موضوع بند (ب) آیین‌نامه اجرایی ماده ۵۸ قانون احکام دائمی کشور، مشتمل بر هجده ماده و دو تبصره که در تاریخ ۱۴۰۴/۰۵/۰۷ در نودوهفتمین جلسه کارگروه (کمیته) دائمی پدافند غیرعامل کشور به‌تصویب رسید، به استناد تبصره۱ قانون تشکیل سازمان پدافند غیرعامل کشور برای اجرا ابلاغ می‌گردد./

**رئیس ستاد کل نیروهای مسلح**
**و کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور**
**سرلشکر سید عبدالرحیم موسوی**

فرماندهی کل قوا
کارگروه دائمی پدافند غیرعامل کشور

**رونوشت:**

دفتر فرماندهی معظم کل قوا – دفتر رئیس جمهوری اسلامی ایران – دفتر رئیس قوه قضاییه– دفتر رئیس مجلس شورای اسلامی – دفتر معاون اول رئیس‌جمهور– دفتر رئیس ستاد کل نیروهای مسلح – دبیرخانه شورای‌عالی امنیت ملی ج.ا.ایران– دبیرخانه شورای امنیت کشور– کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی و سازمان‌های نیروهای مسلح – سازمان بازرسی کل کشور – دیوان محاسبات کشور– دیوان عدالت اداری– معاونت قوانین مجلس شورای اسلامی – امور تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات – دفتر هیئت دولت– روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران و دبیرخانه کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور